



Promotieonderzoek naar de status van de communicatie van de Belastingdienst

De Belastingdienst “vertaalt” complexe fiscale wetsteksten in gewone mensentaal, zodat de wet begrijpelijk wordt voor burgers. In die vertaalslag kunnen juridische elementen verloren gaan of vervormd worden. Dat kan juridische consequenties hebben. Ook al zijn wetteksten vrijwel onleesbaar voor de meeste mensen en doet de Belastingdienst zijn uiterste best om de juiste voorlichting te geven, toch kunnen burgers geen rechten ontleen aan de begrijpelijke informatieteksten van de Belastingdienst. De spanning die zo ontstaat is onderwerp van de studie van promovenda Tirza Cramwinckel. ‘De fiscaal-juridische werkelijkheid botst met de werkelijkheid waarin wij leven,’ licht ze haar promotieonderzoek toe in het café van de rechtenfaculteit van de Universiteit Leiden, waar ze sinds september 2013 aan haar promotieonderzoek werkt.

Tirza studeerde Fiscaal recht en Nederlandse taal & cultuur in Leiden. ‘Daar is de liefde ontstaan voor de communicatiezijde van het belastingrecht,’ legt ze uit. Het was de bakermat voor haar huidige promotieonderzoek, waar ze met haar masterscriptie *Vertrouw (niet) op de vertalende fiscus* al een begin mee maakte. De scriptie was dermate origineel en goed dat ze er in 2013 Grote Financiën Prijs mee won, die werd uitgereikt door toenmalig staatssecre-

Tirza krijgt de Grote Financiën Prijs voor haar masterscriptie van staatssecretaris Weekers (r.) en voormalig staatssecretaris van Financiën en juryvoorzitter Steven van Eijck

taris Weekers en voormalig staatssecretaris van Financiën en juryvoorzitter Steven van Eijck. ‘In het fiscale recht gaat veel aandacht uit naar bijvoorbeeld multinationals, denk ook aan de media aandacht, het grote geld. En dat terwijl het belastingrecht zich niet alleen richt tot grote ondernemingen, maar ook - of misschien wel juist - tot de gewone belastingbetaler. Sterker nog, de belastingbijdragen aan de schatkist worden voor een zeer groot gedeelte gerealiseerd door burgers, terwijl de vennootschapsbelasting verhoudingsgewijs minder oplevert. Financieel gezien is het aandeel van de burger veel groter. Dat maakt het burgerperspectief relevant.’

Een voorbeeld dat haar promotieonderzoek mooi illustreert deed zich recentelijk voor, vertelt Tirza. Zo was een traplift vorig jaar nog aftrekbaar van de belastingen onder een specifieke aftrekregeling voor zorgkosten. Deze regeling was wettelijk gewijzigd per 1 januari 2014, maar de tekst op de site van de Belastingdienst was nog niet volledig aangepast. Op basis van die informatie schaften sommige burgers nog een traplift aan. Een dure grap, want zo’n apparaat kost gauw 10.000 euro. Een van de mensen die zo’n lift had gekocht en er daarna achter kwam dat hij deze niet fiscaal kon verrekenen, diende een klacht in bij de Vaste Commissie voor Financiën in de Tweede Kamer. Bovendien leidde dit tot meerdere rondes Kamervragen. Een Kamerlid vroeg zich af of burgers mogen uitgaan van de informatie op de website van de Belastingdienst. Een ander Kamerlid wilde weten of de staatssecretaris van Financiën bereid was om op grond van het vertrouwensbe-

Tirza Cramwinckel

Promovenda Tirza Cramwinckel presenteert haar promotieonderzoek tijdens het lustrum ter viering van '50 jaar belastingrecht' aan de Universiteit Leiden



ginsel de traplift toch in aftrek toe te laten. De staatssecretaris antwoordde afwijzend en baseerde zich daarbij op het standpunt van de Hoge Raad, die sinds eind jaren 70 en 80 stelt dat aan dergelijke algemene informatie als hoofdregel geen vertrouwen mag worden ontleend, omdat de Belastingdienst zijn voorlichtende taak onbelemmerd moet kunnen uitoefenen. De Kamerleden vonden dat een onbevredigend antwoord, want burgers moeten toch gewoon kunnen vertrouwen op de informatie die de Belastingdienst verstrekt?

'De vraag dringt zich op wat nu de juridische status is van de begrijpelijke communicatie die de Belastingdienst geeft', stelt Tirza. 'En deze casus geeft mooi aan waar de schoen wringt. Er bestaan twee werkelijkheden die botsen: een juridische waarin de burger formeel geen plaats heeft in de driehoeksverhouding Belastingdienst, wetgever en rechter, en een "gewone" werkelijkheid waarin de burger voor zijn belastingzaken alleen met de Belastingdienst te maken heeft - en niet met de wetgever of rechter. Tegelijkertijd wordt de politieke situatie steeds ingewikkelder en neemt voorlichting een steeds belangrijkere plaats in. Zeg nou zelf: wie kan door de bomen het bos nog zien in de fiscale regelgeving rond de eigen woning? De Belastingdienst neemt ook steeds nadrukkelijker de rol van voorlichter in door niet alleen op www.belastingdienst.nl tekst en uitleg te geven, maar ook door te Twitteren en actief te zijn op Facebook. Dat schept ook verwachtingen. Dus het verweer dat burgers de wetswijziging voor trapliften hadden kunnen kennen omdat het destijds in het Belastingplan stond, is niet meer van deze tijd,' betoogt de promovenda.

In het verlengde van de vraag over de juridische status ligt een andere vraag: wie zou het risico moeten dragen van de "vertaalfout", de burger of de Belastingdienst? In de huidige situatie is dat de burger. Maar, argumenteert Tirza, misschien is het tijd dat standpunt te herzien. Zo merkten Kamerleden in de casus van de trapliften op dat zij moeite hebben met de maatschappelijke gevolgen van de huidige formele benadering, dat deze leidt tot rechtsonzekerheid die schadelijk is voor het vertrouwen in de Belastingdienst. Zeker in een tijd waarin zelfredzaamheid van de belastingplichtige wordt verwacht, bijvoorbeeld door veel en goede voorlichting aan te bieden via internet, is het toch

Zeg nou zelf: wie kan door de bomen het bos nog zien in de fiscale regelgeving rond de eigen woning?

wel problematisch dat burgers niet uit kunnen gaan van bijvoorbeeld de website.

Formeel juridisch klopt de redenering van de staatssecretaris, maar een ander gezichtspunt op deze problematiek kan wellicht tot een andere uitkomst leiden. Veel burgers zien de Belastingdienst door zijn rol als vertaler in feite als de wetgever; de vertalingen vormen voor hen de belastingwet. Vertalingen worden daarmee in feite nieuwe bronteksten. Deze rol van "vertaler" schept verwachtingen en verplichtingen, meent Tirza. 'De Belastingdienst heeft én neemt als vertaler de verantwoordelijkheid voor een juiste weergave van de brontekst, de belastingwet. De burger vertrouwt daarop. Het zou, vanuit deze invalshoek bezien, dan ook niet gek zijn om te stellen dat de partij die de regels uitlegt, ook het risico draagt als dat misgaat. De problematiek rond de traplift speelt over het jaar 2014. Het zal dus nog wel even duren voordat deze casus - als het al gebeurt - aan de rechter zal worden voorgelegd. Mocht het zo ver komen, dan is dat misschien wel hét moment voor de Hoge Raad om zijn standpunt te herijken en de risicoverdeling tussen Belastingdienst en de burger te moderniseren.'

Roelien Wierstra